

Torleif Kvein

+ GJERSTAD OG VEGARSHEI +
MENIGHETSBLAD

Nr. 2

Februar 1958

9. årg.

Abel-monument

i Gjerstad

Gjerstad prestegård er barndoms-hjemmet til Niels Henrik Abel.

To år gammel kom han hit i 1804 fra sitt fødested Finnøy. Her hadde han sitt hjem i de 16 årene faren var prest i Gjerstad.

Dette sto klart for meg da vi flyttet inn på Gjerstad prestegård. Og senere når jeg gikk og arbeidet i hagen, kom det ofte for meg at her har Niels Henrik sprunget og lekt som gutt.

Det var ikke lenge før jeg begynte å arbeide med tanken om et Abel-monument på prestegården, som kunne minne om at her var barndomshjemmet til Norges store sønn.

Tanken var å få en byste på en granittsokkel. For tre år siden konfererte jeg med et par kunstnere, forhørte meg i kunststøperi i Oslo og snakket med et stenhuggeri. Men det ble snart klart at et slikt monument ville bli kostbart. Og de av bygdefolket jeg snakket med mente det ville bli vanskelig med en inn-samling nå.

Sommeren 1956 fikk vi besøk av professor Øystein Ore og frue på prestegården. Ore er professor i matematikk ved Yale universitet i U.S.A. I 1954 utga han sin store bok om Nils Henrik Abel, og han ville nå gjøre noen undersøkelser i sokne-

NIELS HENRIK ABEL (1802—1829)

Bildet av bysten som skal oppsettes på prestegården.

Ordfører Torje Vehus uttaler:

På vegne av folket i Gjerstad vil eg gjerne få gje uttrykk for den gleda og den takken vi alle kjenner på når bygda no får eit Abel-monument.

Vi har snakka om det og sakna det lenge. Når professor Ore no har gjeve denne store gåva, har det vorte virkelig-het.

Vi er stolte over at Niels Henrik Abels namn er knytta til Gjerstad, og det er festlig at vi no får eit verdig minne om han i bygda.

prestartivet her før boken utkom i Amerika. Under hans hyggelige besøk fortalte jeg om mine planer, og han var meget interessert. I fjor vinter skrev han og spurte om planen hadde «krystallisert seg til noe bestemt prosjekt». Jeg fortalte om mine undersøkelser, men mente det var vanskelig å få igang innsamling da vi trengte penger til det arbeidet som var påbegynt i kirken, og fordi bygda var tungt belastet med store byggeforetagender for tiden.

I august var professor Ore og frue en snarvisitt på prestegården. Vi snakket om Abelmonumentet, og så hvor det ville passe i hagen. Ved kaffebordet kom Ore med den store og gledelige nyheten at han og hans hustru ville gi et Abelmonument til den store matematikers barndomshjem. Men foreløpig ønsket han ikke at saken ble publisert.

Den gledelige nyheten er nå for lengst kjent i bygda, men vi vil bare gi noen nærmere opplysninger.

Monumentet er en byste av den kjente billedhugger Brynjulf Bergslien. Bysten er støpt i bronse av Oslo kunst- og metallstøperi. Den er allerede ankommet til prestegården. Professor Ore vil også koste sokkelen, slik at monumentet i sin helhet blir en gave fra ham. Giveren har bestemt at monumentet skal stå på eller ved prestegården. Menighetsrådet, prestegårdstilsynet og Gjerstad historielag har anbefalt prestegårdshagen. Den endelige plassering vil bli avgjort etter samråd med giveren. Men bysten vil bli plassert slik at det blir lett for folk å få se den.

Når avdukingen skal finne sted, har ikke vært drøftet enda. Det blir ikke før ut på sommeren en gang, og det er en selvfølge at professor Ore foretar den.

Vi skal ikke her uttale vår takk til professor Ore. Det får vi anled-

Professor Øystein Ore

Vi har her den glede å presentere giveren av Abelmonumentet: Professor Øystein Ore.

Ore er født i Oslo 7. okt. 1899. Begge foreldrene er fra Lista. I 1918 tok han artium ved Oslo Katedralskole. Han ble cand. real. i 1922 med matematikk som hovedfag. Etter et studieopphold i Gøttingen, ble han i 1923 ansatt ved Mittag Lefflers matematiske institutt, og holdt forelesninger ved Stockholms Högskola.

Ore tok doktorgraden i Oslo i 1924. Han studerte i Paris 1924—1925, og var Universitetsstipendiat i Oslo 1926—1928.

I 1927 ble han innbutt som professor til Yale Universitetet i USA, hvor han siden har vært.

Under krigen var professor Ore en av direktørene for American Relief for Norway, og han var i Norge et par ganger etter freden for å tilse hjelpearbeidet.

Allerede i 1926 ble professor Ore medlem av Vitenskapsakademiet i Oslo. Han har skrevet ca. hundre matematiske avhandlinger, og flere

bøker. Av de som er av en mere populær form er boken om Abel mest kjent. Den kom ut i 1954 under titelen: Niels Henrik Abel, et geni og hans samtid. I fjor kom denne boken ut i amerikansk utgave.

Øystein Ore er gift med Gudrun Lundevall, datter av statslege Lundevall i Larvik. Ores har to barn: Elisabet og Berit.

Tilslutt vil vi gjerne understreke at professor Ore og frue er usedvanlig hyggelige og sjarmerende mennesker. Det har vært ekstra interessant og festlig å få besøk av dem på prestegården.

G.

Se opp!

En kontordame i Oslo skulle en dag hente en pakke ombord i en stor lastebåt som var kommet fra Afrika og hadde lagt til ved kaien. Hun gikk ned på bryggen og fant skibet, og begynte å gå oppover landgangen. Men skibet var stort, så dekket lå høyt over kaien, og landgangen var smal og uten rekkverk. Da kontordamen så seg om, befant hun seg høyt over bryggen med en dyp avgrunn under seg, — sjøen skvulpet dypt nede mellom kaien og skibssiden. —

Da ble hun redd og skrek: «Jeg svimler!»

Men da hørte hun en rolig sjømannsbass som sa: «Se opp De, frøken, se opp De!»

ning til å gjøre senere og mere personlig. Men det har vært hyggelig å merke seg den begeistring og takknemlighet som meddelelsen om gaven har vakt i bygda.

G. B. Gundersen.

Hun så opp. Svimmelheten forsvant. Og en kraftig styrmanns-neve hjalp henne inn på dekket.

Vi har lett for å bli svimmel når vi ser ned. Vi har så store dyp under oss. Verden er full av elendighet, menneskeslekten står ved avgrunnen, det enkelte menneske likeså. Overalt er det krav, kringel og krig, istedenfor kjærlighet, glede og fred. Gammelt og nytt hedenskap farer med demonisk makt over folkehavet, gudløse ideologier forkynnes fra tusen høytalere. Og avgrunnens dyp har en merkelig dragende makt. Vi svimler . . .

Men Guds ord sier: Se opp, De — se opp!

La oss se på troens opphavsmann og fullender, Jesus Kristus, han som led tålmodig korset, og nå sitter på høyre side av Guds trone! Ja, gi akt på ham, så dere ikke skal gå trett og bli motløse!

L. J. Danbolt.